

Over de jongste pauselijke encyclic. ¹⁾

Paus Pius XI heeft 6 Januari 1928 zijn „encycliek over het bevorderen der ware godsdienstigheid” gegeven. Een vertaling vonden we in „De Tijd”. Het stuk is natuurlijk door en door roomsch. Maar het heeft in zijn teekening van bestaande toestanden, met name van de valsche synthesebeweging, veel te zeggen, dat ook ons toesprekt. Het kerkbegrip van Rome is — als 't erop aankomt — wel de grootste fout van de Roomsche kerk; maar precies hetzelfde moet men vaak zeggen van de leiders van de valsche synthesebeweging dezer tijden. Hun kerkbegrip deugt aan den anderen kant ook al niet; het ondeugdelijke daarvan demonstreert zich — merkwaardig genoeg — in de gelijktijdigheid van de begeerte tot eenheid op niet kerkelijke basis en de gemakkelijheid van hun scheuring van kerkelijke gemeenschap. De encyclic van Pius XI zegt o.m. over hen:

Intusschen — sommigen laten zich door zekeren valschen schijn van het goede misleiden zoodra het betreft het bevorderen der eenheid onder alle Christenen. Is het niet — zoo hoort men gewoonlijk redeneeren — passend, ja zelfs een plicht voor allen, die den naam van Christen dragen, zich te onthouden van onderling gekibbel en moeten zij niet elkaar tenslotte niet in liefde zijn verbonden? En zou iemand dan durven zeggen, dat hij Christus liefheeft, indien hij niet met al zijn kracht ervoor ijverde om Christus' verlangen in vervulling te doen gaan, dat verlangen waarmede Hij den Vader vroeg dat Zijne leerlingen één zouden zijn? En heeft diezelfde Christus zijn leerlingen niet daaraan kenbaar willen maken en hen daardoor van de anderen willen onderscheiden dat zij elkaar zouden liefhebben: „hieraan zullen allen erkennen dat gij Mijne leerlingen zijt, indien gij liefde hebt voor elkander?” Oeh, zoo roepen zij uit, mochten toch alle Christenen één zijn; dan zouden zij veel meer vermogen om de pest te bestrijden der goddeloosheid die dagelijks meer en meer om zich heen grijpt en het Evangelie tracht te ondermijnen. Deze en dergelijke dingen betoogen op hoogen toon de zulken die zich „pan-Christenen” noemen en hun getal is inplaats van zeer gering, integendeel zoo groot, dat het gehele groepen geworden zijn, wijd verspreide Vereenigingen, aan het hoofd waarvan onkatholieken staan van allerlei godsdienstige richting. En deze actie wordt zoo krachtig gedreven, dat tal van personen zich er door aangelokt gevoelen en dat zelfs verscheidene katholieken zich laten vangen door de hoop aldus een eenheid te verkrijgen die met het verlangen van hunne Moeder de Heilige Kerk schijnt te strooken, daar deze immers van oudsher niets anders gedaan heeft dan de dwalende kinderen in hare schoot terugroepen en terugvoeren. Doch onder de verlokking en de misleiding van deze taal ligt een zeer ernstige dwaling verscholen waardoor de grondslagen van het katholieke geloof geheel worden uiteengerukt.

Over het „kerkbegrip”, dat deze beweging mogelijk maakt, lezen we:

Zij verstaan onder een zichtbare of waarneembare Kerk niets anders dan een Bond van verschillende christen-gemeenschappen, ofschoon die allerlei dikwijls met elkaar strijdige leerstellingen aanhangen. Christus heeft echter zijn Kerk gesticht als een volmaakte maatschappij. Van nature uiterlijk waarneembaar voor de zinnen.

Even later:

Hun meening is namelijk, dat de eenheid van geloof en gezag — die het kenteeken van de ware en ééne Kerk van Christus is — vroeger bijna nooit bestaan heeft en ook nu niet bestaat, en dat zij wel gewenscht is en misschien door de neiging van den wil van alle geloovigen ooit bereikt kan worden, maar dat zij intusschen louter als 'n ideaal moet worden opgevat. Verder, dat de Kerk in zich, of krachtens haar natuur, in deelen verdeeld is, dat wil zeggen, dat zij uit zeer vele kerken of aparte gemeenten bestaat, die, tot nog toe gescheiden, wel enkele punten in hun leer gemeen hebben, maar in de overige verschillen; dan, dat elk dezer volkomen gelijke rechten heeft en dat de Kerk hoogstens van den tijd der Apostelen tot de eerste Oecumenische Concilies eenig en één geweest is. Men moet dus, — zoo zeggen ze —, de strijdpunten of zeer oude meeningsverschillen, die het christendom tot op dezen dag verdeelen, voortbijgaan en ter zijde leggen, en dan over de overige geloofspunten een algemeen regel vormen en voorstellen. In het belijden van dit geloof echter zullen allen niet zoozeer weten als wel gevoelen, dat zij broeders zijn, en de veelvuldige kerken of gemeenschappen zullen, wanneer ze door een dergelijke algemeene overeenkomst verbonden zijn, eindelijk in zulk een toestand verkeerren, dat zij krachtig en succesvol weerstand kunnen bieden aan de vorderingen van het ongelooft.

Over hun dogmatisch indifferentisme (dat met zeer vele en zeer uiteenlopende redeneeringen zich als ernstig bedoeld aantoonen wil) zegt de paus:

Hiertoe wijken ook zij van den rechten weg af, die meenen, dat de waarheid wel op de wereld bestaat en bestaat, maar dat men deze met zoo moeievollen arbeid en zoo langdurige studie en discussie moet zoeken, dat voor het vinden en verwerven er van het leven des menschen nauwelijks voldoende is; alsof de allergenadigste God door de

¹⁾ Deze copie was reeds verleden week gezet. Het blijkt, dat ze ten deele correspondeert met wat verleden week „Kerkelijk Leven” gaf. Het zetsel is echter reeds klaar.

weging in de vrouwen-wereld. Het streven naar een zelfstandige positie heeft vele vrouwen gebracht tot het beoefenen van een arbeid buiten haar bestemming en die noodzakelijk moest leiden tot een verwaarloozing van haar eigen sfeer. Eenmaal, wanneer we deze koorts weer te boven zijn, zullen we wel tot de overtuiging komen, dat een moeder in het verzorgen van haar kinderen wel een volle levensstaak heeft en dat het een onmogelijke zaak is, dat zij nog een volle dagtaak leert waarnemen buiten haar huis.

Voor vele vaders werd de strijd om het bestaan moeilijk. En een natuurlijk gevolg is geweest, dat de kinderen, die in huis wel eenigermate verwaarloosd waren, nu werden opgevoed in de gedachte, er toch vooral voor te zorgen, dat ze geld konden verdienen, schatten op de aarde konden vergaarden, terwijl de huiselijke opvoeding juist de aandacht had moeten vestigen op de Hemelsche schatten.

Ook wordt er op gewezen, dat in vele kringen de verhouding tot de Kerk heel wat gewijzigd is. In plaats van met de kinderen naar de godsdienst-oefening te gaan, zooals vroeger, ging menig vader met zijn jongen in de auto — de jongen aan het stuur — naar een golf-veld. Zulke jongens waren te gauw groot.

Is duidelijk, dat voor dergelijke knapen de school een moeilijke taak kreeg. Het gemis aan respect voor de ouders verzwaarde zeer het werk van den